

Gastellar del Vallès, 21 de setembre de 2012 - N° 211

L'ACTUAL

REVIVIM LA NIT TRÀGICA
DEL 25 DE SETEMBRE DE 1962

ENTREVISTA A JAUME VALLS,
AUTOR DE 'LA RIUADA DE 1962'

Dues veïnes de Castellar observen
els estralls causats per la riuada
sota el pont de Terrassa. Al fons, el
pont vell. || JORDI SÁEZ

EL RECORD DELS AIGUATS, 50 ANYS DESPRÉS

Entrevistes a familiars de víctimes i testimonis. Reportatge gràfic amb fotos de castellarencs

50 ANYS DE LA RIUADA DEL 62

Castellar recorda els aiguats de 1962 amb una mostra i xerrades

Hi ha dos actes commemoratius que tindran lloc dimarts i divendres vinent i que recolliran testimonis directes i imatges de l'època

© Redacció

Castellar del Vallès commemorarà la setmana vinent el 50è aniversari de la riuada que el 25 de setembre de 1962 va devastar nombroses poblacions del Vallès Occidental i que va causar prop d'un miler de víctimes mortals, dues d'elles a la vila. Les propostes començaran dimarts, dia 25, amb un acte que han organitzat de forma conjunta l'Ajuntament i l'Aula d'Extensió Universitària que tindrà lloc a l'Auditori Municipal Miquel Pont a partir de les 18 hores. L'activitat s'iniciarà amb la projecció d'un audiovisual que mostra un recull d'imatges i textos de l'època, tant relatius a Castellar del Vallès (fotografies de Can Barba, el Pont Vell, la ctra. de Terrassa o el Pont del Brunet) com a la comarca. El vídeo, a més, explica les circumstàncies per les quals es va donar aquest fenomen, les seves conseqüències i les formes d'ajut que es van concretar.

A continuació es podrà escoltar una xerrada a càrrec de l'empresari Joan Grau, que en el moment de la riuada era propietari de l'empresa sabadellenca Grau SA. L'empresari explicarà en primera persona la seva experiència relativa a l'aiguat,

© Veïns i veïnes de Castellar visiten una de les zones afectades per la crescuda del Ripoll. || J. GARRÓS

il·lustrant la conferència amb imatges dels efectes de la riuada i de la reconstrucció de la seva empresa.

L'acte commemoratiu finalitzarà amb una visita a l'exposició de 33 imatges sobre l'aiguat que des del mateix dia 25 de setembre, i fins al 19 d'octubre, es podrà veure a l'Espai Sales d'El Mirador. Aquest acte, que començarà a les 17.30 hores, finalitzarà amb un col·loqui obert a tots els assistents.

D'altra banda, divendres 28 de setembre s'ha programat una segona xerrada que porta per títol 'Els aiguats de setembre de 1962'. En aquesta ocasió, l'arxivera municipal, Sílvia Sáiz, recordarà a la plaça de la Miranda, al costat del Pitu de Can Barba, el testimoni de Joan Giralt, un treballador de l'empresa Vda. Tolrà que va viure l'aiguat i els seus efectes immediats en primera persona des de Can Barba. Aquest acte, que començarà a les 17.30 hores, comptarà també amb la presència d'altres castellarencs i castellarenques que van viure les riuades, amb els quals s'establirà un col·loqui obert a tots els assistents a la proposta. Totes les activitats commemoratives d'aquest esdeveniment que va marcar el Vallès s'emmarquen dins de les propostes d'enguany de les Jornades Europees del Patrimoni. +

Un episodi climatològic que es pot repetir

El setembre de 1962 es van arribar a recollir més de 200 litres per metre quadrat a poblacions del Vallès Occidental

© Rocío Gómez

El clima Mediterrani es defineix per un estiu calorós i sec, i un hivern amb temperatures suaus i poques precipitacions. Les pluges es concentren principalment a la tardor i també a la primavera. "El clima Mediterrani de la zona de Catalunya es diferencia del clima Mediterrani més oriental de Grècia o Turquia perquè a aquests països l'estació forta de pluges és l'hivern, i no pas la tardor com a Catalunya", explica el meteoròleg de Ràdio Castellar Jordi Moré.

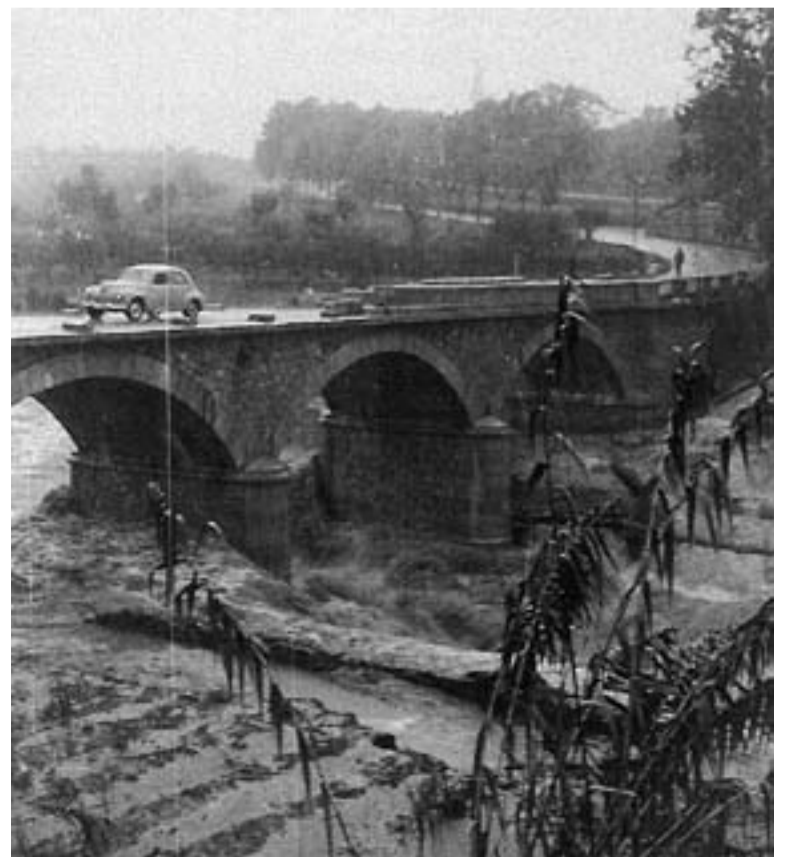
L'estiu del 62 va ser molt sec i calorós, encara que això no implica forçosament una tardor més plujosa. "Durant l'episodi de l'aiguat del 25 de setembre es van combinar vents del Mediterrani a baixos nivells que eren càlids i humits, vents del sud-est, i una lleugera entrada d'aire fred amb corrents del sud-oest que van provocar grans tempestes. Era un situació idònia per a un aiguat de tardor", explica el mete-

oròleg Jordi Moré. Les característiques principals d'aquest tipus de precipitacions és que no són locals ni tenen un cicle de vida curt com les típiques pluges d'estiu. "Les tempestes com la que va tenir lloc el setembre del 62 són episodis de precipitacions molt ben organitzats i eficients, que descarreguen molta quantitat de pluja amb molta intensitat i en extensions més grans", afegeix Moré.

Les estacions meteorològiques de Castellar encara no s'havien instal·lat a la vila a principis dels anys 60, tot just fa entre 20 i 30 anys que van entrar en funcionament. En conseqüència, no està documentat quants litres d'aigua per metre quadrat van caure a Castellar. El major gruix de precipitació es va concentrar en tan sols tres hores i municipis com Sabadell van recollir 196 litres per metre quadrat, Sant Llorenç del Munt, 182, Terrassa 225, fins els 250 litres per metre quadrat de Martorelles. Les pluges van afectar moltes comarques, però sobretot al Baix Llobregat i el Vallès Occidental.

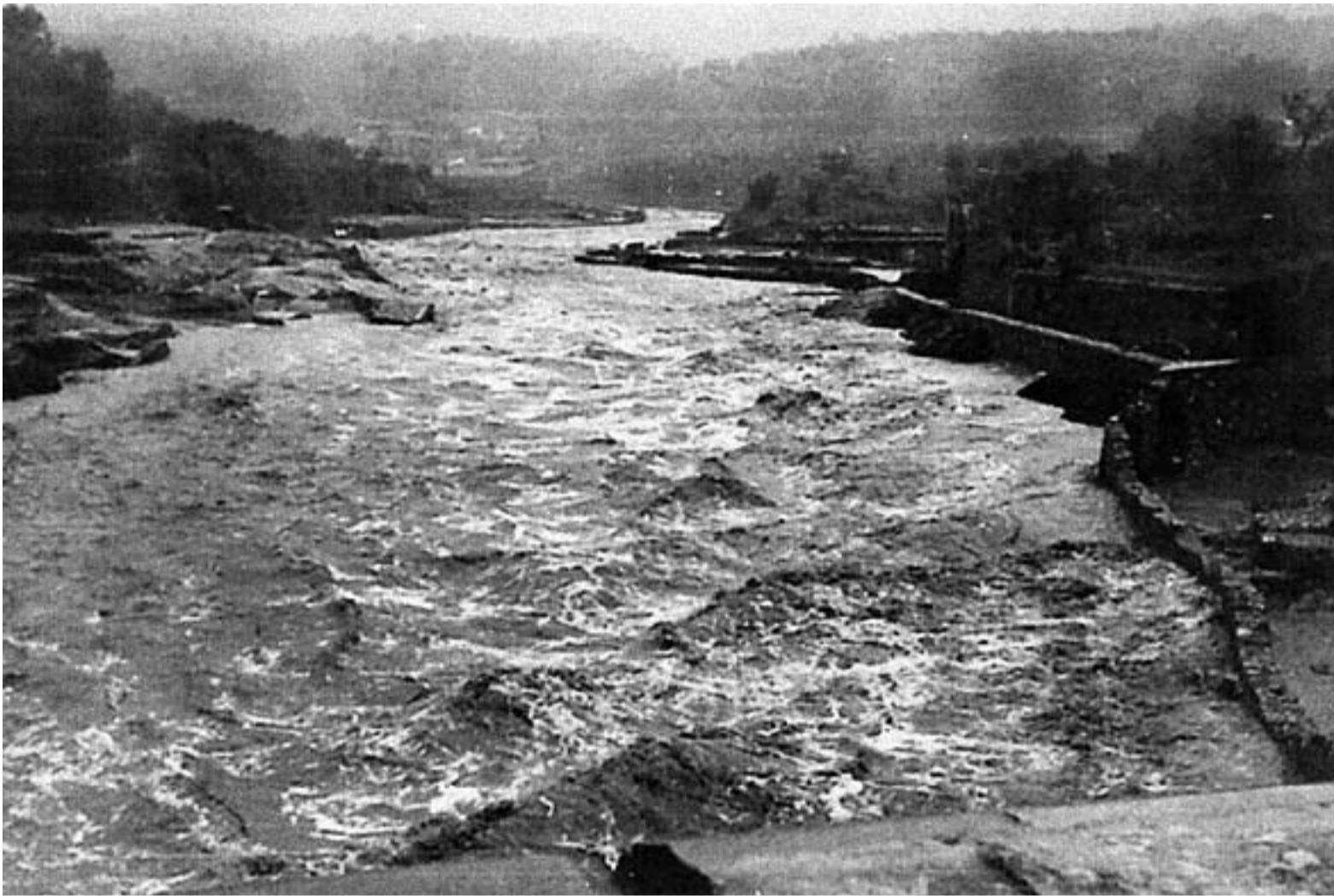
La ciència de la meteorologia ha evolucionat molt en les darreres dècades fet que facilita la predicció d'episodis com la tempesta del 62 donat que es detecten els factors de risc que poden desencadenar aquests fenòmens. "Podem predir una situació de pluja severa, si les quantitats seran abundants i l'àrea més probable d'afectació, però no el punt exacte on es produirà. La ciència, encara, no és tan precisa i té limitacions. Sabem si plourà a Catalunya però no podem assegurar al 100% que plougui a Castellar", afegeix el meteoròleg.

D'altra banda, tot i que la mitjana anual de pluja no ha canviat massa, s'observa que ha augmentat la seva irregularitat, tant a nivell mensual com interanual. Moré no descarta la possibilitat d'altres fenòmens com el del 62. "Ja ha passat una vegada, pot tornar a passar, tot i que des d'aleshores no s'ha repetit a la comarca un episodi de precipitació amb aquesta severitat i extensió. Fenòmens com aquest formen part del nostre clima". +

© Un cotxe travessa el Ripoll, que baixava amb moltíssim cabal. || J. GARRÓS

50 ANYS DE LA RIUADA DEL 62

© La crecuda del riu Ripoll al seu pas per Castellar del Vallès entre el 25 i el 26 de setembre de 1962. || J. GARRÓS

BALANÇ DE DANYS

Esvorancs, ponts desapareguts i una caldera arrencada

Els danys de la riuada a Castellar, segons els càlculs del Gremi de Fabricants de Sabadell, van ser de 841.000 euros (uns 140 milions de pessetes). El règim franquista va intentar impulsar una línia de crèdits per a les empreses, conscient que aquí es concentrava gran part de la indústria llanera espanyola. Molts dels crèdits es van acabar de liquidar cap al 1997 després d'un acord a tres bandes entre el Gremi de Fabricants de Sabadell, la Confederació Empresarial Comarcal de Terrassa (CECOT) i la Diputació de Barcelona. A més de la fàbrica de Can Barba i del Molí de Busquets de Vidua Tolrà, una altra empresa afectada va ser la indústria pelletera de Lluís Clols i Rabassó a Fonts Calents. A la fàbrica hi va haver enfonsaments quan encara hi havia treballadors a dins. La força de l'aiguat va arrossegar la caldera de vapor uns 700 metres avall fins que va quedar encallada al Gorg d'en Pèlachs. A Sant Feliu del Racó, l'impacte de l'aigua es va endur les baranes i el terra del Pont del Pinetó i del Pont de Sant Feliu. L'aigua va pujar per sobre del Pont Nou i el nivell de l'aigua va arribar a la Torre del Pont, on residien els encarregats de la fàbrica de Can Barba. Les branques i la brutícia que arrossegava el riu van anar taponant els arcs del Pont Vell i la riuada li va passar per sobre. Aquest pont no va ser totalment rehabilitat fins al 2002. Les comunicacions amb Sabadell estaven totalment tallades, amb el pont de Can Pagès seriosament afectat, per la qual cosa per anar a la ciutat veïna calia passar per la carretera de Terrassa. Al marge dels danys provocats a les fàbriques i de la mort d'Antoni Casanovas i Garcia, la nit dels aiguats de 1962 va deixar tot un reguitzell de desperfectes a horts, domicilis i espais públics de Castellar com a conseqüència del desbordament del riu Ripoll en diversos punts de la vila. Un primer balanç fet públic per l'Ajuntament a través de la publicació de la parròquia 'Forja' documenta diversos esfondraments de parets a patis i jardins a indrets com el Passeig Tolrà o el carrer Sant Llorenç. Es dona compte de desperfectes als cementiris. Les esllavissades de terres també van ser importants, fins al punt que van desaparèixer alguns trossos de carrers i de clavegueres generant grans esvorancs de més de mig metre de fondària. Els ponts engolits per l'aigua o fets malbé també formen part d'una balanç que parla d'un pont de ferro a prop de la fàbrica Piñot o del pont de la Ctra. de Terrassa o de la carretera de Sant Feliu.

La nit del diluvi

⊙ **815 persones van perdre la vida a causa dels aiguats del 25 i 26 de setembre de 1962**

⊙ **A Castellar es va produir una víctima mortal aquell dia i dues empreses tèxtils van quedar greument afectades**

© Sílvia Sáiz i Calvó*

El 25 de setembre de 1962 va ploure tot el dia de manera persistent, després d'un llarg període de sequera, i, a la nit, la pluja es va tornar més intensa. La nit del 25 al 26 de setembre de 1962 es va produir la riuada que va marcar la història col·lectiva de molts pobles del Vallès, tant des d'un vessant humà com econòmic. Pel nombre total de víctimes en relació amb la població, Rubí va ser l'epicentre de la tragèdia. Desgraciadament, aquests aiguats van ser una catàstrofe rècord en víctimes: 815 persones hi van morir i 213

en van resultar ferides, i milers de persones i empreses en van quedar damnificades. A més, les pèrdues materials es van calcular en 2.650 milions de pessetes. A Sabadell, la pluja va superar els 360 litres per metre quadrat en una hora.

Per entendre què va passar aquella nit, hem de situar-nos a la capçalera del riu Ripoll i la força amb la qual circulava l'aigua. Els rius i les rieres no van poder engolir tota l'aigua de la pluja i la que baixava de les muntanyes. Les aigües destrossaven tot el que trobaven al seu pas. Hem de tenir present que la serralada de Sant Llorenç del Munt i la serra de l'Obac desaiçguen en forma d'embut a la riera de les Arenes; d'altra banda, el riu Ripoll podríem dir que és, de fet, la primera paret natural més alta amb la qual es troben les masses de núvols que vénen del mar, seguint la línia del Llobregat i del Besòs.

182 LITRES AL CIM DE LA MOLA || En aquesta zona del massís de Sant Llorenç del Munt, la serra de l'Obac, les quantitats de precipitació van ser realment significatives, i a l'observatori de la Mola, situat a 1.100 m d'altura, s'hi va registrar també un màxim de precipitació realment important; a més a més, tota aquesta ingent quantitat d'aigua va caure en poc temps. Al cim de la Mola es van registrar 182 litres per metre quadrat amb episo-

dis de precipitacions de 6 litres en un minut, quantitat pròpia d'un aiguat torrencial.

UNA INDÚSTRIA MOLT TOCADA || Aquella nit de setembre, bona part de les rieres del Vallès es van desbordar. Van caure molts litres d'aigua durant poca estona en un terreny ple de rieres; malgrat això, costa d'explicar el volum d'aigua que va arribar a baixar. Per entendre-ho, s'ha de tenir en compte l'efecte de les preses naturals formades aigües amunt d'aquests cursos hídrics, sobretot a les argiles de la muntanya, que s'esllavissen i cauen, la qual cosa dona lloc a l'embassament de l'aigua. Al cap de dos mesos, a principi de novembre, un nova rierada va tornar a baixar buscant, exactament, el mateix camí de la primera riuada, la de setembre. Fins i tot, en aquest segon aiguat va ploure més, però les aigües ja no van trobar els obstacles i les construccions que havien multiplicat els efectes dels aiguats del setembre.

La nit del 25 de setembre, el 70% de la indústria espanyola d'acabats tèxtils que es concentrava a Sabadell i Terrassa havia deixat d'existir. L'aigua havia arrossegat naus, maquinària i arxius. Les fàbriques de l'anomenat «ram de l'aigua» que estaven ubicades a la llera del riu Ripoll, on eren, en alguns casos, des de feia més d'un segle, havien quedat del tot o par-

cialment destruïdes.

La solidaritat també va marcar aquesta desgràcia. L'ajuda a les persones damnificades es va realitzar gràcies a les aportacions voluntàries i al suport de Ràdio Barcelona i de Joaquín Soler Serrano; en cinc dies es van recaptar 30 milions de pessetes de l'època i 600.000 pessetes en joies. Després, la campanya de recollida d'ajuts es va suspendre per ordre governativa. Per a molts dels supervivents, aquests fets van marcar un abans i un després.

DUES MORTS A CASTELLAR || Castellar del Vallès també va patir la força de l'aigua i els seus efectes posteriors. Dues grans empreses van rebre l'impacte de l'aiguat: les empreses Vda. J. Tolrà, més concretament, la fàbrica de Can Barba i el Molí d'en Busquets, i l'empresa de Lluís Clols i Rabassó. Malauradament, cal concretar també dues víctimes mortals, Antoni Casanovas i Garcia, que va ser arrossegat per la força de l'aigua la mateixa nit de l'aiguat, la nit del 25 de setembre i, gairebé dos mesos més tard, el 20 de novembre, va morir Antoni Sellarès i Clariana, durant unes obres de reparació a les empreses Tolrà, més concretament al Molí d'en Busquets. †

* Extracte del text publicat a la revista *Recerca*, número 7

50 ANYS DE LA RIUADA DEL 62

Uns records encara

Han passat gairebé 50 anys des de la nit fatídica del 25 de setembre de 1962. Tot i els anys transcorreguts, els que la van viure no han esborrat de la seva memòria com va transcórrer aquell dia. L'ACTUAL ha entrevistat les germanes Matilde i Camila Casanovas, germanes d'Antoni Casanovas, l'únic mort d'aquell dia, el matrimoni format per Fidel Guasch i Anna Maria Pagès, que van sobreviure a l'aiguat dins de la fàbrica de Can Barba i a Raimunda Pujol, 'Mundetà', vídua de Joan Giralt, que va aconseguir escapar-se de la forta embestida del riu

© Jordi Rius

FIDEL GUASCH I ANNA MARIA PAGÈS, AMB L'AIGUA AL COLL

Tot i el temps que ha passat i fins i tot el rastre d'una embòlia, Fidel Guasch recorda amb precisió i amb ulls humits com va viure la nit del 25 de setembre de 1962. Ell i la seva dona, Anna Maria Pagès, van passar una hora i mitja penjats d'uns embarrats d'uns telers a més de tres metres d'alçada molt a prop de les voltes de la nau de la fàbrica de Can Barba, la Vídua Tolrà. **"El Pepe López, l'encarregat de la turbina, ens va donar el senyal per plegar al torn de la tarda cinc minuts abans, al veure que baixaven troncs i roques pel gorg després de superar el Pont Vell tot i que tots ja estàvem canviats per marxar perquè no hi havia llum"**, recorda l'Anna Maria. A l'hora de marxar, Guasch i la seva dona van fer marxa enrere i van voler col·locar sobre una taula unes peces que s'havien d'enviar al Molí d'en Busquets. **"El llum petit de la turbina ja no el teníem perquè l'aigua i el transformador -de més de 5.000 quilos- se les va endur l'aigua i vam quedar a les fosques"**, explica Guasch.

L'aigua anava pujant de nivell i la parella estava envoltada de caixes i fang que taponava les portes. **"Se'ns va acudir pujar dalt d'un teler i tot de cop, vam sentir un soroll terrible, com si hagués caigut una bomba: era la vidriera que havia cedit"**, recorden el Fidel i l'Anna Maria. La conseqüència immediata va ser que **"en pocs moments vam tenir l'aigua fins al coll"**, recorda emocionat en Fidel. Llavors, com a única sortida, se'ls va acudir agafar les corretges i escalar fins als embarrats dels telers. **"En Fidel, mig ajagut dalt de l'embarrat, em va agafar per l'esquena perquè ja no m'aguantava més i els meus canells ja no em responien, pràcticament ja em deixava anar"**, assegura l'Anna Maria.

EL RESCAT || L'aigua va anar baixant de nivell després que cedís una paret. Com a única llum, tenien els reflexos dels llàmpes. **"Vaig poder veure una corretja d'un teler que s'havia trencat i se'm va acudir baixar i demanar auxili"**, recorda el Fidel. La corretja es va trencar i aleshores Guasch va caure al terra i tornava a tenir l'aigua al coll. No podien fer res perquè estaven envoltats d'obstacles. Els crits d'auxili van tenir el seu efecte quan, a quarts d'una de la matinada, van

© Els efectes l'endemà de la riuada a la planta de Can Barba de la Vídua Tolrà. || J. GARRÓS

sentir la veu de mossèn Sebastià Rosell que demanava si hi havia algú a la nau. Rosell anava acompanyat del vicari Joaquim Vives. Després s'hi van afegir Isidor Comellas, el guàrdia civil Pelayo Otalora i Josep Viladoms. **"El vicari es va enfilar dalt d'un teler per si podia agafar-me ja que estava dalt de l'embarrat"**, explica l'Anna Maria, però només arribava als peus. Va provar sort Comellas que va aconseguir arribar fins als ge-

Anna Maria Pagès i Fidel Guasch va estar una hora i mitja penjats d'un embarrat d'un teler

nolls. La dona va anar lliscant per la paret fins arribar als seus rescatadors. **"Les meves mans van quedar marcades a la paret"**, recorda l'Anna Maria.

Van ser acollits a la casa del majordom de la fàbrica, Joan Carreras. **"Anàvem descalços, amb la roba estripada, plens de fang amb tot de blaus"**, explica l'Anna Maria. El majordom els va donar conyac per refer-los i la seva dona roba per canviar-se. **"Vam arribar a casa, al carrer de l'Ermot, bruts però amb la roba neta"**, puntualitza Pagès.

L'ENDEMÀ, A TREBALLAR || El dia 26 a les vuit del matí Fidel Guasch va anar a Can Barba per ajudar en les tasques de desenrunament. **"Tot eren retrets, com que no podia aguantar més vaig parlar amb el director i vaig plegar i vaig dir-li que tornaria l'endemà"**, explica enutjat Guasch. Al cap de vuit dies de la riuada, qui va tornar a la feina va ser l'Anna Maria. El matrimoni encara tenia seqüeles al seu cos en forma de blaus i va decidir consultar un metge privat de Sabadell que els va confirmar que no hi havia cap hematoma intern tot i que se'n ressentirien durant uns quatre anys. **"L'empresa no es va preocupar en cap moment per nosaltres, a diferència del guàrdia civil que ens va venir a veure a casa quatre o cinc vegades"**, recorda amb amargura el matrimoni.

A MONTSERRAT A PEU || Fidel Guasch i Anna Maria Pagès es van fer moltes promeses mentre van estar penjats a l'embarrat del teler. Eren promeses que calia complir si se'n sortien. La primera va ser anar a Montserrat a peu i descalços. **"Però el rector ens va dir que no hi podíem anar sense sabates"**, reconeix la Maria. La por a l'aigua també va estar present en el matrimoni, que no va aprendre a nedar fins que es va jubilar, passats els 60 anys. Fins i tot van arribar a fer 50 piscines.

MATILDE I CAMILA CASANOVAS, GERMANES DE L'ÚNICA VÍCTIMA MORTAL A CASTELLAR

Matilde i Camila Casanovas viuen soles al carrer de les Llagostes. Són les germanes d'Antoni Casanovas, l'únic mort oficial de la riuada de 1962 a Castellar. Les primeres sospites que li havia passat alguna cosa van aparèixer quan algú de la fàbrica va anar a casa dels Casanovas preguntant per ell. La resposta de la família va ser clara: **"És a treballar, ha anat al dentista però és al treball"**. Com que estaven tranquils, la Camila va voler esbrinar on era el seu germà i va baixar fins a la fàbrica. Al camí de retorn, la Camila va trobar el seu pare i li va dir, per tranquil·litzar-lo, que el seu fill estava treballant traient aigua. **"De fet, em van aconsellar que no digués res per si l'endemà encara el podien trobar agafat a algun lloc"**, recorda la Camila. El pare se'n va anar a dormir però les dues germanes no van poder. Tot i això, la Matilde va anar a treballar al matí perquè treballava al torn de matí. **"Tant l'empresa, com el veïnat i l'Ajuntament ens va ajudar a passar el tràngol, encara que ho vam passar molt malament"**, afegeix la Camila.

El cos sense vida del seu germà el van trobar al pont de La Salut de Sabadell. **"Un xòfer del propietari de l'empresa, en Domingo Valls, ens van acompanyar fins on el van trobar"**, apunta la Camila. Encara re-

corda l'enterrament que va ser **"molt dur"**. També van estar presents a uns funerals que es van fer a Sabadell. De les circumstàncies de la seva mort, expliquen que el seu germà va ser sorprès pel gran aiguat quan estava buscant serradures al magatzem perquè l'aigua no entrés a les naus. Una porta que normalment estava oberta, aquell dia estava tancada i és la que va obstaculitzar la seva fugida. **"Era la seva hora"**, recorden tristes les dues germanes.

Anna Maria Pagès, que va passar una hora i mitja penjada d'un embarrat juntament amb el seu marit, encara recorda que, la tarda del 25 de setembre, l'Antoni Casanovas es va adreçar a ella i va dir-li que, amb la pluja que estava caient, **"seria una bona temporada per als bolets"**.

LA VISITA AL DENTISTA || Antoni Casanovas, que tenia 45 anys, havia anat al dentista abans d'anar a treballar. **"La boca li sagnava i la meva mare li va dir que millor seria no anar a treballar tal com tenia la boca"**, explica la Camila. L'Antoni no va atendre però el suggeriment i va anar a treballar. La Camila explica que **"tot un torn de treballadors"** hauria quedat afectat si no se'ls hagués fet plegar abans.

Al novembre hi va haver nous aiguats. El 20 de novembre, Antoni Sellarès, treballador del molí d'en Busquets, va morir quan feia unes obres de reparació al Molí.

50 ANYS DE LA RIUADA DEL 62

presents

© El matrimoni format per Fidel Guasch i Anna Maria Pagès. || JOSEP GRAELLS

© Matilde i Camila, germanes d'Antoni Casanovas, que va morir ofegat. || JOSEP GRAELLS

© Raimunda Pujol, 'Mundeta', vídua de Joan Giralt, treballador de Can Barba. || JOSEP GRAELLS

RAIMUNDA PUJOL RECORDA COM ES VAN SALVAR ELLA I EL SEU MARIT, JOAN GIRALT

Raimunda Pujol, Mundeta, treballava en el torn de tarda a la Fàbrica Nova mentre que el seu marit, Joan Giralt era contramestre de Can Barba també en el torn de tarda. D'aquell dia recorda que era un dia plujós. "Fins l'endemà, no em vaig adonar de la magnitud de la tragèdia per molt que el meu marit m'ho hagués explicat". Tant ell com un company seu, Vicenç Bellmunt, se la van jugar

per fugir de la gran quantitat de roques que venien de la riba.

La Mundeta va plegar i, camí de casa seva, es va trobar amb el seu marit, amb qui estava casat des de dos mesos abans. "Quan es va fer clar, vam anar al Pito i recordo que hi havia una nau ensorrada i un camió totalment embarrancat". No va anar a veure la fàbrica de Can Barba "perquè el meu marit em va dir que no hi anés perquè feia feredat". Hi havia el temor que la fàbrica de Can Barba no tornés a engegar després de l'aiguat a causa

dels importants danys. De fet, alguns treballadors van passar a la Fàbrica Nova. L'empresa va seguir pagant els treballadors tot i que la producció va disminuir com a conseqüència de la catàstrofe.

Com a resultat de la greu afectació de la riuada, la Mundeta té por als llampecs. "Ho tanco tot, perquè no puc suportar els llampecs", explica. El seu marit, que ja és mort, mai volia recordar el que va passar aquell dia. Com a màxim, recordava "com ho va passar de malament fugint de l'aiguat", recorda la seva vídua. +

© Francisca López als estudis de Ràdio Castellar. || JOSEP GRAELLS

Reclama justícia després de quedar-se sense llar

La família de Francisca López vivia en una barraca prop del forn de calç de l'Anastasi

Francisca López Campanón va arribar a Castellar el 25 de gener de 1959. Un any abans, el seu pare, Francisco López, va arribar a la vila per treballar als forns de calç de l'Anastasi, on actualment hi ha el restaurant de l'Airesol. No hi havia diners per al reagrupament i la família va haver d'ocupar una cova que va fer el seu pare. L'avi de Francisca, que ocupava una barraca prop dels forns, va anar a viure al poble, i va deixar lliure la barraca per a la família de la Francisca. La nit del 25 de setembre de 1962 la família se'n va a dormir amb un fort aiguat i aparell elèctric. Eren sis a la barraca, el matrimoni i els tres fills més un germà de la mare. "Quan em vaig despertar, el meu llit semblava un vaixell perquè estava flotant", recorda Francisca. "El meu pare es va aixecar per intentar obrir la porta perquè marxés l'aigua però no va poder: hi havia una roca que en taponava l'entrada". Francisco López va intentar sortir per una finestra petita i va ser arrossegat a un barranc ple de bardisses. Francisca, enmig de sanglots, encara recorda la imatge del seu pare amb la cara coberta de sang dalt de la teulada de la barraca. "La meua mare, que tenia a la petita de 9 mesos, l'hi va donar al meu pare, després em va donar a mi i llavors va ser el torn de la meua mare". Aleshores, Francisco López va

dir al seu cunyat que agafés bé el seu fill que entrava a la barraca per rescatar-lo. No va ser possible. Va socórrer el seu cunyat i de seguida va entrar a la barraca per buscar el seu fill, que aquella nit complia 4 anys. "En un lloc on guardàvem les patates, va trobar el meu germà, el va treure i estava gairebé mort". El va poder reanimar, però va estar tres dies en estat crític a l'hospital vomitant fang, on el que és avui l'Obra Social Benèfica. L'endemà de la riuada, "ens van veure les autoritats i ens van dir que a les barraques no hi podíem estar", apunta Francisca. Llavors van anar durant quatre anys a una casa del carrer de Sant Iscle "sense aigua ni llum i una teulada per on es filtrava la pluja".

50 anys després, Francisca encara recorda que la seva mare, la Camila, deia, a pregunta d'un cosí seu que "el govern no ens ha donat mai res". La Francisca no va fer res fins l'any 2002, quan es van complir 40 anys de la riuada. Ara està assessorada per un advocat a l'espera de cobrar alguna indemnització. "Alguns diuen que he cobrat, altres que em van donar una casa... que ho demostrin!", explica Francisca. La castellarenca creu que en cas d'haver rebut algun tipus d'ajut "això hauria de constar en algun lloc i la meua mare, que viu amb mi, em jura que no vam firmar cap paper", reconeix Francisca. || J. R.

50 ANYS DE LA RIUADA DEL 62

Testimonis gràfics

Una mostra instal·lada a l'Espai de Sales d'El Mirador acull una trentena d'imatges de l'aiguat ofertes per castellarencs

Entre els actes commemoratius d'aquests 50 anys dels aiguats patits el 25 de setembre de 1962, destaca l'exposició de 33 imatges sobre la desfeta que des del mateix dia 25 de setembre, i fins al 19 d'octubre, es podrà veure a l'Espai Sales d'El Mirador. Totes les imatges han estat cedides per castellarencs i castellarenques que van respondre a la crida que va fer l'Arxiu Municipal el juliol passat i que va obtenir una gran resposta perquè es van rebre més 180 imatges.

L'horari d'obertura de l'exposició serà de dilluns a divendres, de 10 a 13.30 hores i de 16 a 20 hores. Les imatges exposades són una selecció de les més de 180 fotografies i documents que l'Ajuntament, a través de l'Arxiu Municipal, ha recollit de mans d'una dotzena de ciutadans i ciutadanes.

La totalitat de les imatges, es poden visualitzar a la pàgina web municipal, www.castellarvalles.cat.

Imatges cedides per:

**Jordi Garròs · Pere Genescà · Enric Galícia
Carme Trabalón · Josep Serrats**

50 ANYS DE LA RIUADA DEL 62

dels veïns

El Vallès va ser notícia a tot l'Estat

El Vallès va ocupar les portades dels diaris de l'estat i dels principals noticiaris radiofònics pel gran abast d'aquesta catàstrofe humana i material. També els mitjans locals de l'època a Castellar, com La Forja, recullen els fets amb un titular molt eloqüent: 'Nit de dolor'. Altres mitjans estatals també van recollir els fets amb gran detall amb la revista 'Destino', amb una portada que des de L'ACTUAL hem volgut homenajar en aquest especial. L'aspecte propagandístic de la desgràcia viscuda també va tenir un important reflex mediàtic amb la visita del dictador Francisco Franco, com recull el mitjà 'Solidaridad Nacional'. La solidaritat també va ser molt important i, a banda, de donatius particulars, algunes empreses van fer mostres solidàries com el cas de TriNaranjus que hem recollit.

50 ANYS DE LA RIUADA DEL 62

Jaume Valls i Vila

Periodista

”
*Els ajuts de Franco
 van beneficiar els
 que més tenien*
 “

És autor del llibre 'La riuada de 1962. La catàstrofe que sacsejà la Terrassa invertibrada del franquisme'. L'èxit de l'obra el Sant Jordi passat ha fet que es torni a reeditar coincidint amb els 50 anys de la riuada

© Cristina Domene

• **Era un nen quan va viure la riuada de 1962. Quin record tenia d'aquest succés abans de la investigació que ha fet?**

És un fet que va quedar gravat a la meua consciència pel fet que jo vivia a Sabadell i l'endemà de la riuada vaig sentir parlar, al forner, que a Sant Quirze hi havia hagut morts. Vaig anar cap a Sant Quirze on tenia una amic d'escola. Al poble no va passar res però a los Rosales van morir unes divuit persones. Quan vaig tornar cap a casa, el meu oncle de Terrassa ens va donar la mala notícia, la mort d'un altre oncle meu, que va ser arrossegat quan anava en cotxe per la Rambla. Quan vaig anar a Terrassa, la visió d'aquella ciutat, que semblava que acabaven de bombardejar, era desoladora. Vaig viure alguns episodis dramàtics,

com la tragèdia a casa o el funeral col·lectiu de les víctimes.

• **Això queda a la memòria?**

Això queda gravat al disc dur i quan l'alcalde de Terrassa em va encomanar encarregar-me de la commemoració de la riuada, vaig copiar que la gent que va viure la desgràcia tenia també fixat al seu disc dur tot allò que havia passat i se'n recorden perfectament.

• **La intenció primera, doncs, no era la d'escriure un llibre.**

No, em van encomanar aquesta tasca de commemoració i vam fer tot un programa de xerrades i col·loquis pels diferents barris, juntament amb una exposició i un documental i realment va ser molt impressionant la quantitat de testimonis que es van oferir i la participació en general. Al principi no hi tenia molta confiança, però la meua sorpresa va ser des-

cobrir que això era molt present en la ment de tots. A partir d'investigar en arxius, en hemeroteques... vam convenir que potser fóra bo socialitzar-lo i convertir-lo en un llibre.

• **Què trobem al llibre?**

S'hi expliquen els fets i les conseqüències d'aquests fets. Trobem una situació de com eren les coses fa mig segle, des de l'àmbit internacional i des d'aquí, que estàvem en ple franquisme, en l'anomenat "desarrollismo". A Catalunya arribava diàriament molta immigració procedent de la península i a Terrassa, concretament, una mitjana de vuit persones diàries que no trobaven cap mena d'acollida ni d'allotjament perquè hi havia una crisi endèmica d'habitatge. Aquesta gent, com la de Rubí i altres llocs, es va haver d'espavilar per autoconstruir el seu propi habitatge i van haver propietaris desaperçus que els van ven-

dre terrenys molt a prop de la llera de les rieres i dels torrents.

• **Construir aquí era perillós.**

En un moment donat, el 25 de setembre, amb una pluja extraordinària, perquè les rieres baixen, totes aquestes construccions es perden. 250 cases totalment i 300 més queden bastant malmeses. 327 morts a Terrassa, que es poden contrastar, però és possible que en fossin més.

• **Com d'important ha estat contactar amb testimonis?**

Penso que dona versemblança a tot el que s'explica. Vaig parlar amb molta gent que va viure en primera persona tota la riuada. Va ser molt interessant escoltar els testimonis d'aquesta catàstrofe que va sacsejar Terrassa i va repercutir tant en els suburbis com en el mateix centre. D'aquesta tragèdia neix una solidaritat molt forta, neixen les associacions de veïns així

com un cert moviment polític amb una visió de ciutat on hi ha gent que viu als afores i és necessari mirar-la com a un conjunt.

• **Al llibre també es posa de manifest la passivitat de la dictadura davant la tragèdia.**

La dictadura va actuar sobre el que li interessava, que era la indústria. Va haver pèrdues industrials importants, estàvem en ple pla de "desarrollo", on era important el tèxtil. Llavors el generalíssim va proveir de diners, de vegades més del que havien perdut, a les empreses per refer-se. Molts dels diners es van malgastar, no es van utilitzar pel que s'havia previst i per l'altra banda la crisi tèxtil va aparèixer al cap de tres anys, per tant no va servir de gaire. Els famosos mil milions de pessetes que el General Franco, avalats per la Diputació, va deixar al Gremi de Fabricants de Sabadell i a l'Institut Industrial de Terrassa, molts d'aquests crèdits no van ser retornats i fins fa poc anys encara va haver-hi sentències sobre això. El règim va intentar pal·liar la desgràcia, beneficiant als industrials, als que més tenien sense tenir en compte les necessitats d'aquella població afectada, que són els qui haurien d'haver cobrat les compensacions.

• **El llibre parla de Terrassa, però Castellar, Sant Llorenç, Sabadell... poblacions que coneix, també van patir la riuada**

Els efectes van ser diferents. A la conca del Ripoll va ploure i a Sant Llorenç es va endur algunes coses, a Castellar va haver-hi algun mort, a Sabadell va patir la indústria tèxtil i, més enllà, Barberà era molt rural i Ripollet i Montcada també van rebre. Però l'epicentre van ser Terrassa i Rubí, en nombre de morts i en danys globals. +

J.V.V.

50è aniversari de la riuada del 1962

Acte commemoratiu

Dimarts, 25 de setembre
 18.00 h
 Auditori Municipal Miquel Pont

Projecció
 audiovisual i
 xerrada a càrrec
 de Joan Grau

Tarruell, propietari de
 l'empresa Grau SA durant
 la riuada

Del 25 de setembre al 19 d'octubre
 De 10 a 13.30 h i de 16 a 20 h
 Espai Sales d'El Mirador

Exposició de fotografies
 de la riuada

estima
CASTELLAR

Organització: Ajuntament i L'Aula d'Extensió Universitària per a gent gran
 Actes oberts a tota la ciutadania

